

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY

KAAM
YAYINLARI

OLBA
XX

(Ayrıbasım / Offprint)

MERSİN
2012

KAAM YAYINLARI
OLBA
XX

© 2012 Mersin/Türkiye
ISSN 1301 7667

OLBA dergisi;
ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST
ve
TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir ve Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.
Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.
It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of KAAM.

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the journal OLBA..

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu taktirde basılacaktır.

Articles should be written according the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Arş. Gör. Deniz Kaplan (MA)

OLBA'nın yeni sayılarında yayımlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33342-MERSİN
TURKEY

Diğer İletişim Adresleri
Other Correspondance Addresses

Tel: 00.90.324.361 00 01 (10 Lines) 4730 / 4734
Fax: 00.90.324.361 00 46
web mail: www.kaam.mersin.edu.tr
www.olba.mersin.edu.tr
e-mail: sdurugonul@gmail.com
kaam@mersin.edu.tr

Baskı / Printed
BİLTUR Basım Yayın ve Hizmet A.Ş.
Tel: +90 216 444 44 03 www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 15690

Dağıtım / Distribution
Zero Prod. Ltd.
Tel: 00.90.212.244 75 21 Fax: 00.90.244 32 09
info@zerobooksonline.com www.zerobooksonline.com/eng

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM)
YAYINLARI-XX

MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY
(KAAM)-XX

Editör

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Haluk ABBASOĞLU
Prof. Dr. Tomris BAKIR
Prof. Dr. Sencer ŞAHİN
Prof. Dr. Erendiz ÖZBAYOĞLU
Prof. Dr. Susan ROTROFF
Prof. Dr. Marion MEYER

MERSİN

2012

İçindekiler/Contents

Okşan Başoğlu

*Nevşehir/Camihöyük Hellenistik-Roma Dönemi İnsanlarının Sağlık Sorunları
(Health Problems of the Hellenistic-Roman Period Population in
Nevşehir-Camihöyük)* 1

Mehmet Nezir Aytacılar – Candan Kozanlı

*“Hellespontos İşliği” ve Parion Buluntuları
(“Hellespontos Workshop” and the Parion Finds)* 27

İlkan Hasdağlı

*The Assessment of the 4th Century B.C. Finds from Three Wells Uncovered at
Clazomenae HBT (Hamdi Balaban Tarlastı) Sector
(Klazomenai HBT Sektörü'nde (Hamdi Balaban Tarlastı) Açığa Çıkarılan
Üç Kuyuda Ele Geçen M.Ö. 4. Yüzyıl Buluntularının Deđerlendirilmesi)* 119

Fatma Bađdatlı Çam

*Kyme Nekropolünden Figürlü Bir Mezar Steli
(A Figured Grave Stele from the Necropolis of Kyme)* 165

Deniz Kaplan

*Diokaisareia'daki (Dağlık Kilikia) Podyumlu Tapınak İçin Tarihleme ve
Kült Önerisi
(Suggestions on the Dating and Cult of the Diokaisareia Podium Temple)* 183

Münteha Dinç

*Tralleis Hamamı'ndan Deniz Thiasos'u Tasvirli Kabartmalar
(Reliefs of a Marine Thiasos from the Tralleis Bath)* 201

Cevat Başaran – H. Ertuđ Ergürer

*Parion Odeion'u (Bouleuterion?) 2010 Çalışmaları ve Odeion'da Bulunan
Seramikler
(2010 Excavations at Parion: the 'Odeion' (Bouleuterion?) and its
Ceramic Finds)* 245

Ercan Ařkın

*Korykos (Dağlık Kilikia) Sütunlu Caddesi ve Kuzey Kapısı
(The Colonnaded Street and the North Gate of Korykos (Rough Cilicia))* 291

Erkan Alkaç	
<i>Korykos (Kilikia) Yüzey Araştırmalarında Bulunan LRI Amphoraları</i> <i>(LRI Amphoras of Korykos (Cilicia) Revealed During Surveys)</i>	323
N. Eda Akyürek Şahin	
<i>Bithynia'dan Yeni Zeus Bronton Adakları</i> <i>(Neue Weihungen für Zeus Bronton aus Bithynien)</i>	345
Murat Arslan	
<i>Küçük Asya Yerel Historiograflarına Bir Örnek:</i> <i>Herakleia Pontike'li Memnon ve Eseri</i> <i>(An Example of Local Asia Minor Historiographers:</i> <i>Memnon of Heraclea Pontica and his Work)</i>	383
Ayşe Aydın	
<i>Silifke Müzesi'nden Figürlü Bir Duvar Nişi Bloğu</i> <i>(A Figured Wall Niche Block from the Silifke Museum)</i>	407
Hatice Özyurt Özcan	
<i>Muğla, Bodrum ve Milas Arkeoloji Müzeleri'ndeki Orta Bizans</i> <i>Dönemine Ait Bir Grup Litürjik İşlevli Taş Eser</i> <i>(A Group of Liturgical Pieces of the Middle Byzantine Period at the Muğla,</i> <i>Bodrum and Milas Archaeological Museums)</i>	427
Adnan Diler – Hatice Özyurt Özcan	
<i>Byzantine Period in Kedreai (Sedir Island): Churches</i> <i>(Kedreai'nin Bizans Dönemi: Kiliseler)</i>	453
Ayça Tiryaki	
<i>Rhodiapolis Piskoposluk Kilisesi'ne Ait Bir Grup Korkuluk Levhası</i> <i>(A Group of Parapet Slabs from the Rhodiapolis Episcopal Church)</i>	493

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez yayınlanır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayında gönderilmiş olması gerekmektedir.

‘Olba’; Antropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ve Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi kapsamında orijinal sonuçları içeren makaleleri yayınlar.

Küçükasya ile ilgili veya Akdeniz ve Ortadoğu Arkeolojisi kapsamındaki konular Olba’nın içeriğini oluşturur.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin yazılırken 10 punto, dipnot için ise 9 punto, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c- Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d- Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Makale içinde kullanılan özel fontlar da CD’ye yüklenerek yollanmalıdır.
3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, NewYork

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inchriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII

Dipnot (kitaplar için)
Richter 1977, 162, res. 217

Dipnot (Makaleler için)
Oppenheim 1973, 9, lev. 1

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece “fig” kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. Levha numarası editörler tarafından verilecektir. Bu sebeple levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır.
5. Figürler CD’ye yüklenmelidir: Çözünürlük 300 dpi; format tif veya jpeg olmalıdır.
6. Resim çıktıları alınarak, resim düzenlemesi örneği (layout) yapılmalıdır.
7. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
8. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
9. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
10. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
11. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
12. Bir orijinal ve bir kopya olmak üzere metin ve figür çıktısı, ayrıca bunların yüklü olduğu bir adet CD gönderilmelidir.

MERSIN UNIVERSITY
'RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY'
JOURNAL 'OLBA'

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is November of each year.

The Journal 'Olba', being published since 1998 by the 'Research Center of Cilician Archeology' of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on antropology, prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology.

The studies select their material from Asia Minor but articles (papers) dealing with the Mediterranean and Near East also form the content of Olba.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in word programs.
b. The text should be written in 10 puntos 'Times New Roman' (for PC and for Macintosh). The footnote s should be written in 9 puntos.
c. Footnotes should take place at the bottom of the page, each in continous numbering.
d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choises (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Special fonts should be located to yhe CD's.
3. The 'Bibliography' and 'Abbreviations' should take part at the end of the article. The 'Abbrevations' used in the footnotes should be explained within the 'Bibliography'. The Bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., "Inschriften aus dem Museum von Denizli", Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII

Footnotes (for books)

Richter 1977, 162, fig. 217

Footnotes (for articles)

Oppenheim 1973, 9, pl. 1

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff.	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation 'fig.' should be used in continuous numbering. Plate numbering will be done by the editors. For this reason, remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviation should not be used.
5. Pictures should be loaded to CD's: 300 dpi; tif or jpeg format are required.
6. A layout for the pictures should be undertaken.
7. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
8. A list of figures should take part at the end of the article.
9. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
10. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
11. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
12. One original and one copy of the article and figures should be printed and loaded on CD's before being sent.

**DIOKAISAREIA'DAKİ (DAĞLIK KILIKIA)
PODYUMLU TAPINAK İÇİN
TARİHLEME VE KÜLT ÖNERİSİ**

Deniz KAPLAN*

ABSTRACT

**Suggestions on the Dating and Cult of the Diokaisareia
Podium Temple**

About Podium Temple in Diokaisereia, The aim of this article is to offer a new date for building and suggestion to learn which god worshipped before. For suggestion new date has been benefit stylistic analyse of Corinth capitals. Using the inscription which obtained from the city for cult advise, explained in the time of it, with the political process in Rough Cilicia and being Roman city of Diokaisereia.

Comprehend the suggestion of Wannagat for Podium Temple's capitals, but wide range of time, its suggested 10 B.C. to 40-41 A.D. and its considered to fit in this times. After range of time which suggested for temple, has been receiving to attention that in Tiberius period settlements conversioned to Roman city with the name of Diokaisereia. With this information is clarified that tempel building suggestion in the period of Tiberian times.

An inscription,obtained from the city, about they worshipped which god, is helped us to our suggestion for identification of worshipped thing.In this inscription Emperor Tiberius,God's son, is remembered as the founder and saver of the city.This inscription thought as the emperor dedicated after his care and helps to the city and accepted as the evidence for Tiberius cult and suggested that the building is built for emperor's cult in Podium Temple.

There are other suggestions which supports the suggestion.There are important things about the vassalage kings and politics of emperor cults.Iudeia,vassalage kings of Rough in Cilicia and Mauretania, specially cared about founding emperor cults and temple buildings. In the term of vassalage king in Rough Cilicia, only emperor's cult temples have been built.In consequence it is a strong possibility that the podium temple which we suggested above is one of them.

* Arş. Gör. (MA.) D. Kaplan, Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 33342 Çiftlikköy Kampüsü, Yenişehir/Mersin-Türkiye. E-posta: denizkaplan@mersin.edu.tr

Another feature of the Podium Temple in this study is the location in this city. It is an important choice that the location of the temple is next to Zeus Olbious Temenos and new city center built around. The distinct feature in here is the wall of Zeus Olbious Temenos and the back wall of the temple built as one. This situation compose an integrity with the new name of the city as, "Diokaisareia". The approach of this way, it had aimed that the faithfulness of the citizens to the emperor.

Keywords: Rough Cilicia, Diokaisareia, Podium Temple, Emperor Cult, Emperor Tiberius.

ÖZET

Diokaisareia'daki Podyumlu Tapınağı konu edinen bu çalışmanın hedefi, yapı için yeni bir tarih önerisinde bulunmak ve tapınakta hangi tanrısal kimliğin tapınım gördüğüne ilişkin öneri sunmaktır. Yeni tarih önerisi için yapıya ait olduğu önerilen Korinth başlıklarının stil analizinden faydalanılmıştır. Kült önerisi için ise kentte ele geçen bir yazıttan yola çıkılarak, yapının tarihlendiği dönem içerisinde Doğu Dağlık Kilikia'nın siyasi yapısı ve Diokaisareia'nın Roma kenti olma süreci irdelenmiştir.

Podyumlu Tapınağa ait başlıklar için Wannagat'ın yapmış olduğu öneriyi de kapsayan; ancak daha geniş bir zaman aralığına M.Ö. 10 – M.S. 40/41 yılları arasında ait olduğu önerilmiştir ve tapınağın da, bu tarihlere ait olması daha uygun görülmüştür. Ardından tapınak için önerilen bu tarih aralığı, yerleşimin Tiberius Dönemi'nde Diokaisareia adıyla bir Roma kentine dönüştürülmesi dikkate alınarak, daha da netleştirilmiş ve tapınağın yapım tarihi için Tiberius Dönemi önerilmiştir.

Podyumlu Tapınakta tapınım gören tanrısal kimliğe ilişkin önerimiz için kentte ele geçen bir yazıt, bize yardımcı olmuştur. Bu yazıtta İmparator Tiberius, Tanrı'nın oğlu, kentin kurucusu ve kurtarıcısı olarak anılmıştır. İmparatorun kente ilgisinin ve yardımlarının sonrasında ithaf edildiği anlaşılan bu yazıt, Tiberius kültü için kanıt olarak kabul edilmiş ve Podyumlu Tapınağı'nda İmparator Tiberius'un kültü için inşa edilen yapı olduğu önerilmiştir.

Yazıttan yola çıkarak yapılan öneriyi destekleyen başka verilerde mevcuttur. Burada vasal krallar ve imparatorluk kültü politikaları dikkat çekicidir. Judeia, Dağlık Kilikia ve Mauretania'daki vasal krallar, imparator kültürlerinin kurulmasına ve tapınaklarının inşa edilmesine özellikle özen göstermişlerdir. Dağlık Kilikia'da vasal kralların zamanında sadece imparatorluk kültü tapınakları inşa edilmiştir. Dolayısıyla Diokaisareia'da vasal kralların zamanında inşa edildiğini önerdiğimiz Podyumlu Tapınağın da, imparatorluk kültü anıtı olması kuvvetli bir olasılıktır.

Çalışma içerisinde Podyumlu Tapınak ile ilgili bir diğer irdelenmiş olan özellik, yapının kent içerisindeki konumudur. Tapınağın Zeus Olbious Temenosu'nun hemen yanında ve çevresinde oluşturulan yeni kent merkezinde olması, önemli bir seçimdir. Burada dikkati çeken asıl ayırt edici özellik, Zeus Olbious Temenosu'na ait duvar ve tapınağın arka duvarının birbiriyle bir bütün halinde inşa edilmiş olmasıdır. Bu durum, yerleşimin yeni adı olan "Diokaisareia" ile de bütünlük

oluşturur. Din ve siyasi gücün birbirine destek olması anlamına gelen bu bütünlüklü yaklaşımla, kente Tiberius ile birlikte başlayan yeni politik sistemin doğrudan ve etkili propagandası yapılmak suretiyle, vatandaşların imparatora bağlanmaları amaçlanmış olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Dağlık Kilikia, Diokaisareia, Podyumlu Tapınak, İmparatorluk Kültü, İmparator Tiberius.

Diokaisareia, Doğu Dağlık Kilikia içerisinde, Orta Toroslar olarak adlandırılan dağ sırasının güney eteklerinde, deniz seviyesinden yaklaşık 1190 m. yükseklikte bulunan bugün Mersin İli'nin Silifke İlçesi'ne bağlı Uzuncaburç Beldesi'ne lokalize edilmektedir.

Antik kentte 2001-2004 yıllarında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında, "podyumlu" olarak tanımlanan bir tapınak yapısı incelenmiştir. Bu tapınak üzerine yapılan az sayıdaki yayında, yapının sadece korunma durumu ve mimari özellikleri üzerinde durulmuştur¹. Podyumlu Tapınağı konu edinen bu çalışmanın hedefi ise, yapı için yeni bir tarih önerisinde bulunmak ve tapınakta hangi tanrısal kimliğin tapınım gördüğüne ilişkin öneri sunmaktır. Yeni tarih önerisi için yapıya ait olduğu tespit edilen korinth başlıklarının stil analizinden faydalanılmıştır. Kült önerisi için ise kentte ele geçen bir yazıttan yola çıkılarak, yapının tarihlendiği dönem içerisinde Doğu Dağlık Kilikia'nın siyasi yapısı ve Diokaisareia'nın Roma kenti olma süreci irdelenmiştir.

I. Mimari Tanım ve Tarih Önerisi

Yapı, Zeus Olbios Tapınağı'na ait temenos duvarının hemen doğusuna, kent içerisine kuzeydoğu-güneybatı yönüyle konuşlandırılmıştır (fig. 1-2). Yapının sadece kuzey ve güney uzun kenarlarına ait podyum blokları korunmuştur. Güney uzun kenarının podyumlu alt yapısının, araştırma ekibi tarafından 3 numaralı olarak adlandırılan modern evin altında kalmış olduğu tespit edilmiştir (fig. 3-4). Tapınağın kuzey uzun kenarının podyumlu alt yapısı ise, bugün açık bir şekilde görülebilmektedir (fig. 5). Zeus Olbios Tapınağı'nın temenos duvarı, podyumlu tapınağın arka duvarı olarak kullanılmıştır. Tapınağa ait olduğu düşünülen bir diğer buluntu grubu ise, tapınak yıkıntıları içerisinde bulunan iki adet plaster Korinth tipi başlık parçalarıdır (fig. 6). Ölçüleri nedeniyle podyumlu tapınağa ait oldukları

¹ Wannagat 2006, 140-144.

önerilen bu başlıklar, M.Ö. 10 – M.S. 10 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Dolayısıyla podyumlu tapınak için de bu tarih geçerli olmalıdır².

Korinth başlıklarında yaprak gözlerinin damla biçimli ve yaprak dilimlerinin üç parmaklı yapısı, tarihlendirme için kullanılan unsurları oluşturmaktadır. Wannagat bu özelliği nedeniyle başlıkları ve yapıyı, yukarıda da belirtilen tarihler içerisine vermiştir. Ancak yapraklardaki damla biçimli gözler ve üç parmaklı yapı, sadece M.Ö. 10 – M.S. 10 yılları arasında görülen özellikler değildir. Ayrıca yapıya ait yazıtı ele geçmemiş bu tapınak için az bir kısmı korunmuş durumdaki iki başlıktan yola çıkarak yapılan bu kesin tarihleme, problemlidir; çünkü Doğu Dağlık Kilikia'daki yazıtlı yapılar için bile bu kadar kesin tarihler önermek mümkün olmamıştır. Bu nedenle, tapınağa ait olduğu önerilen bu başlıkların daha detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bunun için öncelikle başlıkların ayrıntılı stil tanımı yapılmalıdır.

Başlıkların korunmuş durumda olan akanthus ve kaplama yaprakları, plastik olarak kaliteli bir işçilik gösterirler ve benzer stil özelliklerine sahiplerdir. Yapraklar kabartma şeklinde kalathos zemininden yükselirler ve parmaklar yer yer serbest plastik olarak arkadan da çalışılmıştır. Yaprakların yapısında genel olarak yuvarlak ve etli bir yapı hakimdir. Yaprakların alt kısımları kırık olmasına rağmen, bunların toplam yedi yaprak diliminden meydana getirildiği anlaşılmaktadır. Yaprak dilimleri ise, üçer kısa parmaktan oluşur. Orta parmağın içerisinde derin bir kanal bulunur ve diğer parmakların içerisinde bulunan yivler, bu kanala açılırlar. Yaprak dilimlerinde üst parmak, bir üst yaprak dilimindeki alt parmağa dokunmaktadır. Burada parmak uçları değil, parmakların yan kısımları parmaklara dokunmakta ve dokunulan kısımlarda parmakların konturleri kaybolmamaktadır. Kaplama yapraklarında da benzer bir durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Bu dokunmalar, dilimler arasında büyük damla formlu gözlerin oluşmasını sağlar. Alt akanthus yapraklarının arasında üç parmaktan oluşan bir yaprak daha yer almaktadır. Ancak yüzeyi oldukça aşınmış olduğundan detaylı tanımını yapmak mümkün değildir.

Ayrıntılı stil tanımının ardından, başlıkları benzer örneklerle karşılaştırarak daha ikna edici bir tarih önerisinde bulunmak mümkündür.

² Wannagat 2003, 199; Wannagat v.d. 2005, 359; Wannagat 2006, 140-144; Wannagat 2007, 5.

Yapraklardaki yuvarlak ve etli yapı ve damla formlu gözler, Erken İmparatorluk Dönemi boyunca sıkça görülen stilistik bir özelliği yansıtır³. Yaprak dilimlerinin üç parmaklı yapısı da⁴, yine bu dönemde sıkça karşılaşılan bir özelliktir⁵. Bu özelliği sadece Küçük Asia başlıklarında değil, bu dönemlerde Suriye başlıklarında da görmek mümkündür⁶. Tapınak başlıkları, gerek yaprak içerisindeki kabarık yuvarlak geçişler ve etli yapı ve gerekse gözlerin damla biçimli yapısıyla Küçük Asia'nın Erken İmparatorluk Dönemi başlıklarıyla benzerlik gösterse de, parmaklardaki ayrıntılar bazı farklılıklar olduğuna işaret etmektedir. Küçük Asia Erken İmparatorluk Dönemi korinth başlıklarında üst parmakların yüzeylelerinin ve uçlarının, dilimler içerisindeki diğer parmalardan daha dar yüzeyli ve oldukça sivri bitimli olması ve bunların arkaya doğru kavis yaparak sivri uçlarıyla üst dilimin alt yaprağına dokunuyor olmaları, ortak özelliklerdir⁷. Ancak Diokaisareia'daki Podyumlu Tapınağın akantuslarındaki üst parmaklar, Küçük Asia örneklerinden farklı olarak, dilimlerdeki diğer parmalardan ne daha dar yüzeylidir ne de uçları daha sivridir. Parmakların bütününde, simetrik bir orantı söz konusudur. Ayrıca üst parmaklar, arkaya doğru da kavis yapmazlar ve uçlarıyla değil, yan yüzleriyle üst yaprak dilimindeki alt yaprağa ulaşırlar ve dış kontürlerini de kesinlikle kaybetmezler. Bu özellikler, Syria'daki Erken İmparatorluk Dönemi yapılarındaki yapraklarda karşımıza çıkan bir unsurdur ve Slim'deki stil analizi yoluyla M.Ö. 1.yüzyılın son on yılı içerisine tarihlenen⁸ ve Mushennef'de bulunan yazıtıyla M.S. 40/41 yılına verilen tapınaklardaki yapraklarla benzeşmektedirler⁹. Dolayısıyla hem yuvarlak ve etli yapının ve damla biçimli gözlerin Erken İmparatorluk Dönemi boyunca kullanılıyor olması hem de özellikle üç parmaklı yaprak dilimlerinin ve parmaklarının benzer örnekleri dikkate alındığında, Podyumlu Tapınağın korinth başlıkları Wannagat'ın yapmış olduğu öneriyi de kapsayan; ancak daha geniş bir zaman aralığına M.Ö. 10 – M.S. 40/41 yılları arasına ait olduğunu göstermektedir. Bu durumda söz

³ Rumscheid 1994, 151; Vandeput 1997, 129-136; Söğüt 2005, 350-354.

⁴ Yaprak dilimlerindeki üçlü şemayı, Hellenistik Dönem'de de görmek mümkündür. Hellenistik örnekler için bk. Rumscheid 1994, 263-268.

⁵ Vandeput 1997, 129-136; Mert 2008, 49-50.

⁶ Freyberger 1991, 10 taf. 14d; Dentzer-Feydy 1986, 290 pl. XIV; Dentzer-Feydy 1990, 652-654 fig.15-17.

⁷ Vandeput 1997, 129-136 pl.13.2, 15.2, 16.1-2, 22.1-2, 54.1, 64.1, 73.1, 81.2, 82.1, 83.2-3; Mert 2008, 49-50 abb.31-34.257. Dağlık Kilikia'dan bir örnek için bk. Borgia 2008, fig.7.

⁸ Freyberger 1991, 29 taf. 14.b.; Dentzer-Feydy 1990, 648 fig. 10

⁹ Freyberger 1991, 10 taf. 9d; Dentzer-Feydy 1986, 290 pl. XIV.

konusu tapınağın, M.Ö. 10 ile M.S. 40/41 yılları arasına tarihlenmesi daha uygun olacaktır. Kentin tarihsel ve arkeolojik verilerinin kullanılmasıyla, tapınak için önerilen bu tarih aralığını daha da netleştirmek mümkün olabilir. Nitekim yerleşimin bir Roma kenti olarak ilk kez kurulması, aşağıda detaylı bir şekilde vurgulandığı gibi, Tiberius Dönemi'nde olmuştur.

II. Kült Önerisi

Diokaisareia'da Wannagat başkanlığında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında, Podyumlu Tapınak'ta tapınım gören kült ile ilgili doğrudan ilişkili olabilecek herhangi bir buluntu ele geçmemiştir. Bu olumsuz duruma rağmen Podyumlu Tapınak'ta hangi tanrısal kimliğin tapınım gördüğüne ilişkin, siyasi yapı ve bunun bölgedeki mimari yapılanmaya etkilerini inceleyerek, bir öneride bulunmak mümkündür. Bunun için Podyumlu Tapınağın inşa edildiğini önerdiğimiz dönemde, vasal kralların zamanında, Doğu Dağlık Kilikia'nın idari yapısına değinmek faydalı olacaktır. Burada önerimizin daha anlaşılır olabilmesi için aynı dönemlerde benzer idari yapıya sahip diğer bölgeleri de dikkate almak gerekir. Özellikle, vasal krallar zamanında siyasi yapının mimariye etkisi ve imparatorluk kültüne katkıları irdelenmesi gereken asıl unsuru oluşturmaktadır.

Doğu Dağlık Kilikia, bölgedeki korsan probleminin¹⁰ Pompeius tarafından çözülmüş olmasının ardından imparatorluk içinde yaşanan siyasi buhrandan etkilenmiştir¹¹. Özellikle Marcus Antonius ve Octavianus arasında yaşanan iktidar savaşından itibaren, M.S. 72 yılında Vespasianus tarafından oluşturulan yeni Kilikia Eyaleti'ne dâhil edilmesine kadar olan zaman dilimi içerisinde, bölge vasal krallıklar tarafından idare edilmiştir¹². Bunun nedenini Strabon (Strabon XIV.5.6.; Pekman 2005, 258-259) bize şöyle aktarır:

“...Çoktan beri bölge doğal olarak, kara ve deniz bakımından korsanlığa çok uygundu. Bu, karada dağların yüksek oluşu ve üzerlerinde geniş yaylalara ve meralara sahip olan kabilelerin oturuşundan, gemi yapımında kullanılan kerestenin varlığından ve aynı zamanda limanların, kalelerin ve gizli yerlerin oluşundandır. Bütün bunları göz önüne alarak söylüyorum, Romalılar, burada adaleti uygulamak için her zaman yerinde

¹⁰ Strabon XIV.5. 6.

¹¹ Olba Bölgesi'ndeki korsan faaliyetleri için bk. Durukan 2009, 77-94.

¹² Vasal krallar için bk. Sayar 1999, 207-211; Durukan 2011, 146-154.

bulunmayan ve beraberinde silahlı kuvvetler bulundurmamak zorunda olan Romalı valiler yerine, bölgenin krallar tarafından yönetilmesinin daha iyi olacağını düşündüler..."

Yönetiminin ilk yıllarında Augustus, Dağlık Kilikia'nın yönetimini önce Galatia Kralı Amyntas'a vermiştir. Ancak Amyntas'ın M.Ö. 25 yılında ölmesinin ardından içerisinde Elaiussa'nın da bulunduğu Doğu Dağlık Kilikia'nın sahil şeridini, Kappadokia Kralı I. Arkhelaos'a bırakmıştır¹³. Tiberius zamanında ise I. Arkhelaos'un oğlu II. Arkhelos vasal kral olarak görevlendirilmiştir¹⁴. Ardından bölgeyi, Pontus Kralı II. Polemon¹⁵ ve Kommagene Kralı IV. Antiokhos¹⁶ vasal kral olarak yönetmişlerdir¹⁷.

Vasal Krallar sadece Dağlık Kilikia'da görevlendirilmemişlerdir. Küçük Asia'da Galatia¹⁸, Kappadokia¹⁹, Kommagene²⁰, Pontus²¹ ve Ovalık Kilikia'daki Tarkondimatos Krallıkları'nın²² vasal güç olarak yaşamlarını bir müddet daha sürdürmelerine izin verilmiştir. Vasal güçlere Küçük Asia dışında da yaşama hakkı tanınmıştır. Kuzey Afrika'daki Mauretania Krallığı ve Iudeia'da Herodes ailesi, görevlendirilen diğer vasal güçlerdendir²³.

Vasal kralların yönetimleri sırasında, Roma'nın veya imparatorun gücünü temsil etmek ve siyasi-ekonomik alanda desteklerini hissedebilmek için atanmış oldukları bölgelerdeki bazı kentler imparatorun onuruna yeniden adlandırılmış veya yeni kentler kurulmuştur. Augustus Dönemindeki vasal güçlerden olan Herodes, Iudeia'daki Samaria'yı "Sebaste"²⁴ ve Straton'u ise "Kaisareia"²⁵ olarak yeniden adlandırmıştır. Herodes ailesinden Kral

¹³ Strabon XII.1.4, XIV.5. 6; Sullivan 1980a, 1149-1161.

¹⁴ Sullivan 1980a, 1167-1168.

¹⁵ Sullivan 1980b, 925-930.

¹⁶ Sullivan 1977a, 785-794.

¹⁷ Ayrıca bk. Sayar 1999, 205-211.

¹⁸ Sherk 1980, 955-962.

¹⁹ Sullivan 1980a, 1125-1168.

²⁰ Sullivan 1977a, 732-798.

²¹ Olshausen 1980, 903-912; Sullivan 1980b, 913-930.

²² Sayar 2001, 373-381.

²³ Sullivan 1977b, 309; Alföldi 1979, 69-74; Jacobson 2001, 24-25

²⁴ Crowfort 1957, 5; Winter 1996, 218-219; Jacobson 2001, 28; Tin Lee 2003, 33-34

²⁵ Raban 1992, 22; Oleson - Branton 1992, 51; Winter 1996, 219-220; Jacobson 2001, 28; Elliger 2001, 1029; Tin Lee 2003, 23-25

Antipas, Tiberius'un onuruna "Tiberias" adıyla yeni bir kent kurmuştur²⁶. II. Agrippa zamanında başkent Kaisareia, İmparator Nero'nun onuruna "Neronias" adıyla²⁷ ve Mauretania Kralı Iuba ise Iol kentini, Augustus onuruna "Kaisareia" olarak yeniden adlandırmıştır²⁸.

Bu vasal güçlerin zamanında yeniden adlandırılan veya ilk kez kurulan kentlerde, bayındırlık faaliyetlerine de önem verilmiştir. Mauretania'nın ve Iudeia'nın başkentinde ve diğer kentlerde tapınak, liman, amfityatro, saray ve hamam gibi kamusal yapılar inşa edilmiştir²⁹.

Küçük Asia'da da benzer uygulamaları görmek mümkündür: Augustus'un M.Ö. 21 – 19 yıllarında gerçekleştirdiği gezileri kapsamında, Kilikia'ya gelmesi üzerine, Ovalık Kilikia'daki vasal krallardan olan II. Tarkondimatos tarafından imparatoru onurlandırmak amacıyla Anazarbos kenti "Kaisareia" olarak yeniden adlandırılmıştır ve bu olayın gerçekleştiği M.Ö. 19 yılı, Anazarbos'un sikkeleri ile yazıtlarında görülen yıl sayılarının tarihlendiği Anazarbos takviminin de başlangıcı olmuştur³⁰. Kappadokia Kralı I. Arkhelaos ise, başkenti Mazaka'yı İmparator Augustus'a ithafen Kaisareia olarak yeniden isimlendirmiştir³¹.

Doğu Dağlık Kilikia'da da, ilk olarak I. Arkhelaos'un yönetimi zamanında benzer politikaların uygulandığı görülmektedir. Kappadokia Kralı I. Arkhelaos, Augustus tarafından kendisine verilen Doğu Dağlık Kilikia'daki Elaiussa'yı, kendisine yazlık başkent yapmış ve burayı Augustus'un onuruna "Sebaste" olarak yeniden adlandırmıştır³². Kentte bu dönemde tapınak, hamam ve saray gibi yapılar inşa edilmiştir³³.

Vasal güçlerin zamanında sadece kentleşme ve bayındırlık faaliyetleri açısından değil, imparatorluk kültürü açısından da benzer politikaların yürütüldüğü anlaşılmaktadır. İmparatorlara şükran borçlarını ödemek ve siyasi alanda iyi ilişkilerin devamını sağlamak adına, kendilerini atayan

²⁶ Barnett 2007, 223-224. 233-236.

²⁷ Barnett 2007, 317-322.

²⁸ Alföldi 1979, 70; Baldus 1979; 196-198 Abb. 122.9; Fittschen 1979, 230; Jacobson 2001, 28

²⁹ Bk. dn.24-28.

³⁰ Gough 1952, 93-94; Hild - Hellenkemper 1990, 179; Ziegler 1993, 22; Sayar 1999, 208.

³¹ Hild – Restle 1981, 193.

³² Machatschek 1967, 14; Kirsten 1974, 361; Schneider 2008, 10.

³³ Tapınak için bk. Gough 1954, 55; Berns 1998, 154; Baldassari 1999, 115-128; Borgia 2008, 249-276; Kaplan 2009, 23-32; Hamam için bk. Spanu 2003, 1-38; Saray için bk. Strabon XIV, 5. 6. Kent ve yapıları için bk. Schneider 2008, 21 vd.

ve varlıklarının devamını sağlayan imparatorlar için kültlerin kurulmasına önem verdikleri görülmektedir. Iudeia'da Herodes ve ailesinin yönetimi zamanında yeniden adlandırılan veya ilk kez kurulan kentlerde Augustus, Tiberius, Nero ve aileleri için imparator kültleri kurulmuş ve tapınaklar inşa edilmiştir³⁴. Mauratenia Kralı Iuba zamanında da başkent Iol-Kaisareia'da, Augustus kültü kurulmuş ve imparator tapınağı inşa edilmiştir³⁵.

Benzer bir uygulamayı Doğu Dağlık Kilikia'da I. Arkhelaos gerçekleştirmiştir. Kralın yazlık başkenti olan Elaiussa Sebaste'de peripteros planlı tek tapınağın Augustus Dönemi'nde inşa edilmiş olması³⁶ ve burada Augustus tapınımına işaret eden kabartmalar³⁷, I. Arkhelaos'un imparatorluk kültü düzenlemelerine en iyi kanıtı oluşturmaktadır. Bölgede, sonrasında da imparator kültlerinin kurulmasına devam edilmiştir. Claudius'un Batı Dağlık Kilikia'nın yönetimini vasal güç olarak II. Polemon'a vermesinin ardından³⁸, bu bölge kentlerinden Leartes ve Karallia'da Claudius kültleri kurulmuş ve tapınaklar inşa edilmiştir³⁹.

Podyumlu Tapınağın inşa edildiği dönem içerisinde, Dağlık Kilikia'nın ve imparatorluğun farklı topraklarındaki bazı bölgelerin vasal krallar tarafından yönetildiği dönemlerde uygulanan ve yukarıda aktarılan kentleşme, bayındırlık ve imparatorluk kültü politikalarının birbiriyle tamamen benzer olduğu görülmektedir. Burada aynı dönemlerde, benzer uygulamaların gerçekleşmiş olması tesadüf olmamalıdır. Özellikle de vasal krallar arasındaki akrabalık ilişkileri⁴⁰ ve birbirlerine yaptıkları ziyaretler⁴¹, bu benzer uygulamalarda ortak bir programın oluşturulması için etkili olmuştur. Dolayısıyla bu uygulamaların ortak bir ideolojinin yansımaları olduğu çok açıktır. Nitekim bu, sistemli bir düzenlemeye işaret etmektedir⁴². İmparatorluğun ve imparatorun emperyal politikaları çerçevesinde oluşan bu organizasyon⁴³, vasal kralların yukarıda aktarılan uygulamalarıyla hayat bulmuştur.

³⁴ Bk. dn. 24-27.

³⁵ Bk. dn. 28.

³⁶ Berns 1998, 154.

³⁷ Augustus kültü için bk. Kaplan 2009, 23-32.

³⁸ Sayar 1999, 211.

³⁹ Söğüt 2001, 489.

⁴⁰ Suetonius. Aug. 48; Jacobson 2001, 23-27.

⁴¹ Flavius Iosephus XIV.10.7.

⁴² Durukan 2011, 152.

⁴³ Augustus ve vasal krallar arasındaki ilişkiye yönelik, Suetonius şu bilgileri verir (Suetonius. Aug. 48; Telatar-Özaktürk (çev.) 2008, 63): "...Dost olan kralları kendi aralarında karşılıklı kız alıp vermeye birbirlerine bağladı...".

Dağlık Kilikia’da bu ideolojinin ve sistemli organizasyonun önemli bir ayağını, yukarıda da anıldığı gibi, imparatorluk kültürünün ve tapınaklarının kurulması oluşturmaktadır. Vasal kralların yönetimi sırasında Dağlık Kilikia’da Elaiussa Sebaste, Leartes ve Karallia kentlerindeki tapınakların dışında, başka bir tapınağın inşa edildiğine dair henüz bir ipucu bulunmamaktadır. Dikkatimizi çeken asıl unsur ise, bu dönemde inşa edilen tapınakların tümünün imparatorluk kültürü yapıları olmasıdır. Dolayısıyla Diokaisareia’da vasal kralların zamanında inşa edildiğini önerdiğimiz Podyumlu Tapınağın da, bu ideoloji ve organizasyon kapsamında oluşturulan imparatorluk kültürü anıtı olması kuvvetli bir olasılıktır.

Podyumlu Tapınak’ta tapınım gören imparatoru belirlemek kesin olarak mümkün değilse de, yapının inşa tarihi dikkate alındığında, tapınak Augustus, Tiberius veya Claudius’un kültürlerinden biri için inşa edilmiş olabilir. Ancak kentte ele geçen bir yazıt, bu imparatorlardan Tiberius’un Diokaisareia için daha önemli bir yere sahip olduğuna işaret etmektedir. Bugün kayıp olan bir konsol parçası üzerindeki bu Eski Yunanca yazıtta, İmparator Tiberius, Tanrı’nın oğlu, kentin kurucusu ve kurtarıcısı olarak anılmıştır⁴⁴.

Hellenistik Dönem’de kent kimliğine kavuşmamış olan yerleşimin, Zeus Olbios kültüne ait kutsal alan görüntüsünden kente dönüşümü ve bir Roma kenti görünümünü alması, Erken İmparatorluk Dönemi’nde⁴⁵ ve İmparator Tiberius zamanında olmuştur. Bu dönemde kentin idari-politik yapısının değiştirilmesinin ardından, burada M.S. 17 yılında “Diokaisareia” ismiyle, yeni bir Roma kenti kurulmuştur⁴⁶. İmparator Tiberius’un kent için “*ktistes*” ve “*soter*” olarak kabul edilmesi, bu idari-politik değişimle ve kentteki bu dönemde gerçekleştirilen Roma Dönemi erken bayındırlık faaliyetleriyle⁴⁷ ilişkili olmalıdır. Tiberius Dönemi’nde benzer bir politikayı Küçük Asia’daki diğer kentlerde de görmek mümkündür. M.S. 17 yılında gerçekleşen büyük bir depremin ardından yapıları

⁴⁴ Αὐτοκράτορα Καίσα[α]ρα Τιβέριον θεοῦ υἱ[όν] τὸν κτίστην καὶ σωτήρα = *Tanrı'nın oğlu, kurucu ve kurtarıcı İmparator Caesar Tiberius'u.....* Bu yazıt için bk. Heberdey - Wilhelm 1896, 84 nr.160; Hagel - Tomaschitz 1998, 332 OID 45. Yazıtın çevirisi için, Akdeniz Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. N. Eda AKYÜREK ŞAHİN’e teşekkür ederim.

⁴⁵ Wannagat 2006, 139-140.

⁴⁶ Kirsten 1974, 354 vd. Karşıt bir görüş için bk. Magie 1950, 76; Gotter 2001, 304-305. 321.

⁴⁷ Diokaisareia’daki erken İmparatorluk Dönemi yapı faaliyetleri için bk. Wannagat 2006, 139-149. Bu imar faaliyetlerine muhtemelen Tiberius döneminde başlanmış olmalıdır.

yıkılan Sardeis, Magnesia ad Sipylum, Temnos, Philadelphia, Aigai, Apollonis, Mostene, Hierokaisareia, Myrine, Kyme ve Tmolos halkları İmparator Tiberius'un yardımları ile yapılarının yeniden inşa edilmesinin ardından⁴⁸, imparatorun kentlere gösterdiği ilgi ve yardımlar için imparatorun heykelini Roma'ya dikerek onu onurlandırmış⁴⁹ ve "CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS=Asia (Eyaleti'nin) onarılmış kentleri için" lejantını taşıyan sestertiuslar bastırmışlardır⁵⁰. İmparatorun kentlerin yeniden inşasında yapmış olduğu yardımlar, bazı kentlerde "ktistes" kabul edilmesini sağlamıştır⁵¹. Ardından Tiberius'un yardımlarıyla yeniden inşa edilen bu kentlerde, Tiberius için imparator kültleri kurulmuştur⁵². Diokaisareia'da da hem imparatorun *ktistes* kabul edilmesi⁵³ hem de kentte bu dönemde başlayan ilk imar faaliyetleri nedeniyle, Küçük Asia'daki yukarıda anılan diğer kentlerde olduğu gibi, Tiberius'un ilgi ve yardımları için onuruna kült kurulmuş olabilir. Dolayısıyla, Podyumlu Tapınağın İmparator Tiberius'un kültü için inşa edilmiş olması daha olasıdır⁵⁴.

III. Sonuç

İmparatorluk kültü tapınağı olduğu ve kentin kurucusu ve kurtarıcısı olarak kabul edilen Tiberius için yapıldığı önerilen Diokaisareia'daki Podyumlu Tapınak, kentin oluşturulması sürecindeki önemli bir kentsel dönüşümü ve yapılanmayı da ifade etmektedir.

İmparatorluk kültü ve yapıları kentin imparatora bir yer bulma çabasıyken⁵⁵; bu durum vasal krallar zamanında Dağlık Kilikia'da, bölgesel vasal kralların imparatora bir yer bulma çabası olarak değerlendirilebilir. Diokaisareia için bu yerin, fiziksel anlamda, öteden beri bölge için önemli bir geleneksel tanrı olan Zeus Olbios'a kutsanmış ve sınırlanmış alanın

⁴⁸ Winter 1996, 97-98

⁴⁹ Radt 2002, 43.

⁵⁰ Winter 1996, 99.

⁵¹ Şahin 1999, 35; Price 2004, 115.

⁵² Augustus'un Küçük Asya'daki yaklaşık otuz dört farklı kentte rahibi bulunmasına karşın, diğer imparatorlardan sadece Augustus'un halefi Tiberius'un on bir kentte rahibi bulunmasıyla bu sayıya yaklaştığı ve bu on bir kentin Tiberius'un yaralarını cömertçe sardığı depremden yıkılan söz konusu kentler olduğu kabul edilmektedir. Bk. Price 2004, 115.

⁵³ Pilhofer'in "Romanisierung in Kilikien? Das Zeugnis der Inschriften" adlı çalışmasında da söz konusu bu yazıt, Tiberius kültü için kanıt olarak kabul edilmektedir. Bk. Pilhofer 2005, 88.129.

⁵⁴ Pilhofer'in çalışmasında, Tiberius kültü ile podyumlu tapınak arasında bir ilişki kurulmamıştır.

⁵⁵ Price 2004, 243.

hemen yanında ve çevresinde oluşturulan yeni kent merkezinde olması önemli bir seçimdir. Bu stratejik seçim imparator tapınaklarının kentlerin en göze çarpan ve ayrıcalıklı olan alanlarının üzerine kurulması⁵⁶ ile paralellik göstermekle birlikte, mimari anlamda Zeus Olbios Temenosu'na ait duvar ve tapınağın arka duvarının birbiriyle bir bütün halinde inşa edilmiş olması ile döneminin genel kullanımından tamamen ayrı durur. Bu durum Zeus Olbios'un gücünden faydalanılmasına yönelik politik bilinçli bir seçim olabilir⁵⁷. Bu kullanım bir yandan imparatoru geleneksel çerçeveye bağdaştırmayı ve özellikle halkın kült ile ilgili yapıları devamlı ve bir kompleks halinde görmesini amaçlarken diğer yandan öncesinde kendisine özgü feodal-teokratik bir yönetimin merkezi olan kentte⁵⁸, imparatorun varlığını, gücünü ve hatta egemenliğini gösterebilmenin en akıllı yolu olarak da kabul etmek mümkündür. Bu kapsam içerisinde imparator tapınağının Zeus Olbios Tapınağı'ndan küçük ve daha ihtişamsız yapılması ise, bölgenin en köklü yerel ve güçlü tanrısına bir saygı gösterisi olarak kabul edilebilir.

Kentteki siyasal ve toplumsal değişimler bir ölçüde mekânın yukarıda aktarıldığı şekliyle kullanılmasıyla, insanları yeniden yapılandırmayı da amaçlamaktadır⁵⁹. Mekânın bu durumu, yerleşimin yeni adı olan "Diokaisareia" ile de bütünlük gösterir. Zeus-İmparator Şehri anlamına gelen kent isminin⁶⁰ seçimi de, siyasal-dini ve bütünleştirici bir seçim olmalıdır. Kent ismiyle ortaya konan birlikteliği, imparator tapınağının kendisini Zeus Olbios Tapınağı'na ait temenos duvarına mimari açıdan dayandırmasında da görmek mümkündür. Din ve siyasal gücün birbirine destek olması anlamına gelen bu birliktelikle, kentte Tiberius ile birlikte başlayan yeni politik sistemin doğrudan ve etkili propagandası yapılmak suretiyle, vatandaşların imparatora bağlanmaları amaçlanmış olabilir.

⁵⁶ Price 2004, 232.

⁵⁷ İmparatorluk kültürü ve kentlerdeki mimari yapısal değişiklikler için bk. Price 2004, 227-260; Mert 2004, 301-304.

⁵⁸ Durugönül 1998, 85-87,113.

⁵⁹ Price 2004, 232.

⁶⁰ Wannagat 2007, 2.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Alföldi 1979 Alföldi, M. R., "Die Geschichte des numidischen Königreiches und seiner Nachfolger", *Die Numider* (ed. H. G. Horn – C. B. Rüger), 43-75, Bonn.
- Baldassari 1999 Baldassari, P., "Il tempio", *Elaiussa Sebaste I* (ed. E. E. Schneider), 115-128.
- Baldus 1979 Baldus, H. R., "Die Münzprägung der nümidischen Königreiche", *Die Numider* (ed. H. G. Horn – C. B. Rüger), 187-209, Bonn.
- Bernett 2007 Bernett, M., *Der Kaiserkult in Judäa unter Herodiern und Römern. Untersuchungen zur politischen und religiösen Geschichte Judäas von 30 v. bis 66 n.Chr.*, Tübingen.
- Berns 1998 Berns, C., "Zur Datierung der Tempel in Seleucia am Calycadnus und in Elaiussa Sebaste (Kilikien)", *DaM* 10, 135-154.
- Borgia 2008 Borgia, E., "Notes on the Architecture of the Roman Temple at Elaiussa Sebaste", *Olba XVI*, 249-276.
- Crowfoot – Crowfoot – Kenyon 1957 Crowfoot, J. W. – Crowfoot, G. M. – Kenyon, M., *Three Objects from Samaria*, London.
- Denzter-Feydy 1986 Denzter-Feydy, J., "Decor architectural et developpement du Hauran du I. siecle avant J.C. au VII. siecle apres J.C.", *Hauran I*, 261-311.
- Denzter-Feydy 1990 Denzter-Feydy, J., "Les chapiteaux corinthiens normaux de Syrie meridionale (1re partie)", *Syria* 267, 633-663.
- Durugönül 1998 Durugönül, S., *Türme und Siedlungen im Rauhen Kilikien. Asia Minor Studien 28*, Habelt Verlag.
- Durukan 2009 Durukan, M., *The Connection of Eastern and Central with Piracy*, *Adalya XII*, 77-103.
- Durukan 2011 Durukan, M., *Olba Territoryumunda Hellenleştirme ve Roma-lılaştırma Politikalarının Arkeolojik İzleri*, *Adalya XIV*, 137-189.
- Elliger 2001 Elliger, W., "Kaisareia (in Palastina)", *Reallexikon für Antike und Christentum XIX*, 1026-1057.
- Fittschen 1979 Fittschen, K., "Juba II. und seine Residenz Jol/Caesarea (Cherchel)", *Die Numider* (ed. H. G. Horn – C. B. Rüger), 227-243, Bonn.
- Flavius Iosephus *Jewish Antiquities*, LOEB Classical Library, London.
- Freyberger 1991 Freyberger, K. S., "Der Tempel in Slim: Ein Bericht", *DaM* 5, 9-38.
- Hagel – Tomaschitz 1998 Hagel, S. – Tomaschitz, K., *Repertorium der westkilikischen Inschriften*, Wien.

- Heberdey – Wilhelm 1896 Heberdey, W. – Wilhelm, A., Reisen in Kilikien, Wien.
- Hild – Restle 1981 Hild, F. – Restle, M., Kappadokien, TIB 2, Wien.
- Hild – Hellenlempfer 1990 Hild, F. – Hellenkemper, H., Kilikien und Isaurien, TIB 5, Wien.
- Gotter 2001 Gotter, U., “Tempel und Grossmacht: Olba-Diokaisareia und das Imperium Romanum”, *Varia Anatolica* VIII, 289-325.
- Gough 1952 Gough, M., “Anazarbus”, *Anatolian Studies* II, 85-150.
- Gough 1954 Gough, M., “A Temple and Church at Ayaş (Cilicia), *Anatolian Studies* IV, 49-64.
- Jacobson 2001 Jacobson, D. M., “Three Roman client kings: Herod of Judea, Archelaus of Cappadocia and Juba of Mauretania”, *Palestine Exploration Quarterly* 2001, 22-38.
- Kaplan 2009 Kaplan, D., “Ein neuer Kultvorschlag für den Tempel in Elaiussa Sebaste (Kilikien)”, *Olba* XVII, 23-32.
- Kirsten 1974 Kirsten, E., “Diokaisareia und Sebaste, zwei Städtegründungen der frühen Kaiserzeit im kilikischen Arbeitsgebiet der Akademie”, *Anzeiger* 110. Jahrgang 1973, 347-363.
- Machatschek 1967 Machatschek, A., Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien, Wien.
- Magie 1950 Magie, D. *Roman Rule in Asia Minor*, Princeton.
- Mert 2004 Mert, İ. H. “Erken İmparatorluk Döneminde İmparatorluk Kültü. Anadolu İnançındaki Yeri ve Kent Mimarisine Yansıması”, *Sanat ve İnanç*/1, 295-305.
- Mert 2008 Mert, İ. H., Untersuchungen zur Hellenistischen und Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Stratonikeia, *IstForsch* 50, Tübingen.
- Oleson – Branton 1992 Oleson, J. P. – Branton, G., “The Technology of King Herod’s Harbour”, *Caesarea Papers* (ed. R. L. Vann) *JRA Suppl.* 5, 49-67, Ann Arbor.
- Olshausen 1980 Olshausen, E., “Pontos und Rom (63 v. Chr – 64 n. Chr)”, *ANRW* 7-2, 903-912.
- Pilhofer 2005 Pilhofer, S., Romanisierung in Kilikien? Das Zeugnis der Inschriften, München.
- Price 2004 Price, S. R. F., Ritüel ve İktidar. Küçük Asya’da Roma İmparatorluk Kültü (Çev. T. Esin), Ankara.
- Raban 1992 Raban, A., “In Search of Straton’s Tower”, *Caesarea Papers* (ed. R. L. Vann) *JRA Suppl.* 5, 7-23, Ann Arbor.
- Radt 2002 Radt, W., Pergamon. Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları (Çev. S. Tammer), İstanbul.
- Rumscheid 1994 Rumscheid, F., Untersuchungen zur kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus, Beiträge zur Erschliessung

- hellenistischer und kaiserzeitlicher Skulptur und Architektur Bd. 14, Mainz.
- Sayar 1999 Sayar, M. H., “Antik Kilikya’da Şehirleşme”, XII. TTK Bildirileri, Cilt I, 193-216.
- Sayar 2001 Sayar, M. H., “Tarkondimotos, seine Dynastie, seine Politik und sein Reich”, *Varia Anatolica* XIII, 373-381.
- Sayar 2004 Sayar, M. H., “Mersin’de Kayıp Kentler-Mersin’in Antikçağ Yerleşim Coğrafyası”, *Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin*, 9-27.
- Schneider 2008 Schneider, E. E., *Doğu ile Batı Arasında Bir Liman Kenti: Elaiussa Sebaste*, İstanbul.
- Sherk 1980 Sherk, R.K., “Roman Galatia: The Governors from 25 B. C. to A. D. 114 ”, *ANRW* 7-2, 955-1052.
- Söğüt 2001 Söğüt, B., “Kilikya Bölgesindeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları. İmparator Claudius Dönemi Tapınakları”, *Varia Anatolica* XIII, 479-504.
- Söğüt 2005 Söğüt, B., “Hierapolis Arkeoloji Müzesi’ndeki M.Ö. 1. ve M.S. 1. Yüzyıla Ait Bezemeli Mimari Elemanlar”, *Ramazan Özgan’a Armağan*, 349-367, İstanbul.
- Spanu 2003 Spanu, M. “Roman Influence in Cilicia through Architecture”, *Olba* VIII, 1-39.
- Strabon Geografika: XII-XIII-XIV (Çev. A.Pekman), 1993.
- Sullivan 1977a Sullivan, R. D, “The Dynasty of Commagene”, *ANRW* 8, 732-798.
- Sullivan 1977b Sullivan, R. D, “The Dynasty of Judea in First Century”, *ANRW* 8, 296-354.
- Sullivan 1980a Sullivan, R. D, “The Dynasty from Cappadocia”, *ANRW* 7-2, 1125-1168.
- Sullivan 1980b Sullivan, R. D, “Dynasts from Pontus”, *ANRW* 7-2, 913-930.
- Şahin 1999 Şahin, S., *Die Inschriften von Perge I, Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 54, Bonn.
- Tin Lee 2003 Tin Lee, R. Y., *Romanization in Palastine. A Study of Urban Development from Herod the Great to AD 70*, Oxford.
- Wannagat 2003 Wannagat, D., “Bericht über die erste Forschungskampagne in Diokaisareia/Uzuncaburç”, *AST* 20/1, 197-207.
- Wannagat v.d. 2005 Wannagat, D. – Dorl, C. – Kramer, N. – Spanu, M. – Westphallen, S., “Bericht über die Forschungen in Diokaisareia/Uzuncaburç”, *AST* 22/1, 355-369.
- Wannagat 2006 Wannagat, D., “Neue Forschungen in Uzuncaburç 2001-2004. Das Zeus Tempels Heiligtum und die Stadt Diokaisareia”, *AA* 2005/1, 117-216.

- Wannagat 2007 Wannagat, D., "The Sanctuary of Zeus-Olbios and the city of Diokaisareia", *Temple to Church: The transformation of religious sites from paganism to Christianity in Cilicia* (G. Elton, E.E. Schneider, D. Wannagat), 1-8, İstanbul.
- Winter 1996 Winter, E., *Staatliche Baupolitik und Baufürsorge in den römischen Provinzen des kaiserzeitlichen Kleinasien*, AMS 20, Bonn.
- Ziegler 1993 Ziegler, R., *Kaiser, Heer und Städtisches Geld. Untersuchungen zur Münzprägung von Anazarbos und anderer ostkilikischer Städte*, ETAM 16, Wien.

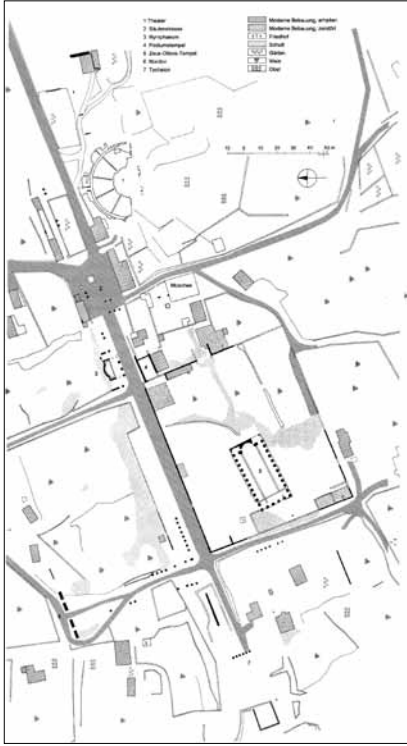

Fig. 1 Diokaisareia. Kent Planı (Wannagat 2006, 124 Abb.5)

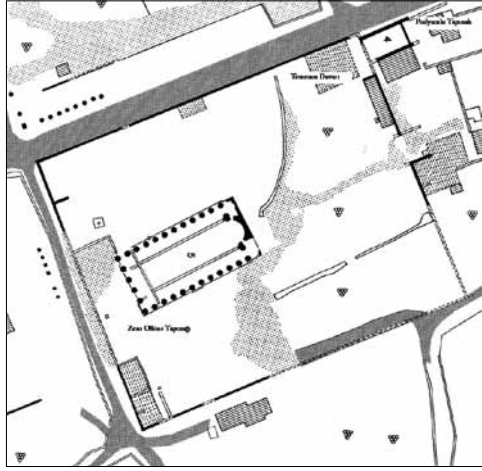

Fig. 2 Podyumlu Tapınak. Kent İçerisindeki Konumu (Wannagat 2006, 124 Abb.5)

Fig. 3 Diokaisareia. 3 numaralı ev ve Podyumlu Tapınak (Wannagat 2006, 140 Abb.35)

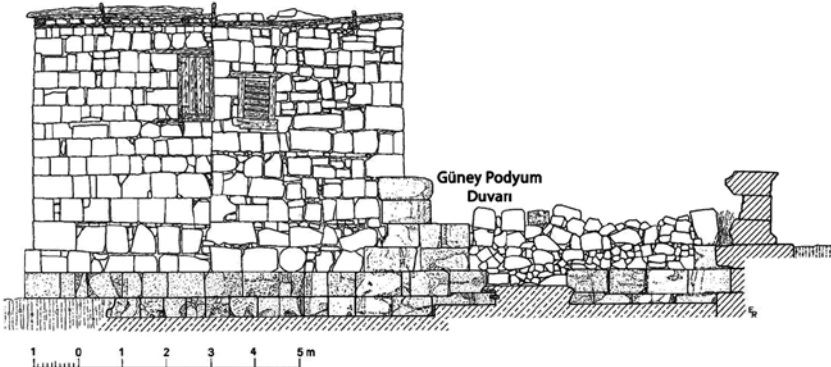

Fig. 4 Diokaisareia. Podyumlu Tapınak. Güney Podyum Duvarı (Wannagat 2006, 141 Abb.36)

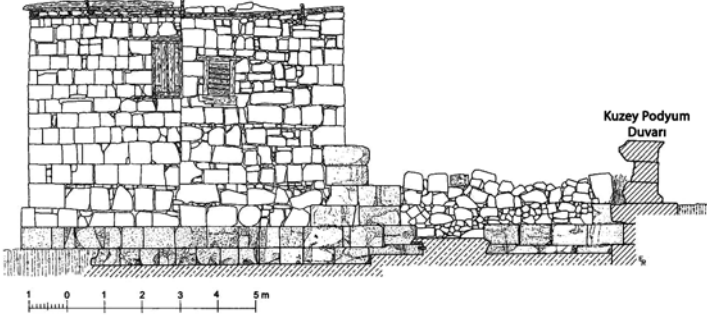

Fig. 5
Diokaisareia.
Podyumlu Tapınak.
Kuzey Podyum Duvarı
(Wannagat 2006,
141.144 Abb.36.42)

Fig. 6 Diokaisareia. Podyumlu Tapınak. Plaster Korinth Başlık Parçaları
(Wannagat 2006, 144 Abb. 43-44)